

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Cofnodion y cyfarfod rhithiol a gynhaliwyd ar 1 Medi 2020

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Peter Rogers (Cadeirydd) Mr Jonathan Mendoza (Aelod Lleyg) (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr John Griffith, Richard Griffiths, G.O. Jones, R. Llewelyn Jones, Dylan Rees, Alun Roberts, Margaret M. Roberts. Aelod Lleyg: Mr Dilwyn Evans
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro (ar gyfer eitemau 3, 4 a 5) Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Dros Dro (ar gyfer eitem 9) Pennaeth Risg ac Archwilio Mewnol (MP) Pennaeth Gwasanaethau Democraataidd Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Dim
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Robin Williams (Aelod Portffolio - Cyllid), Mr Ian Howse (Partner Ymgysylltu - Deloitte) (ar gyfer eitem 6), Ms Bethan Roberts a Mr Alan Hughes (Archwilio Cymru) Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg (BHO), Rheolwr Cyllid (CK), Prif Archwiliwr (NW), Uwch Archwiliwr (NR), Mr Gareth Wyn Williams, Gohebydd Democratiaeth Leol

Croesawodd y Cadeirydd bawb oedd yn bresennol yn y cyfarfod rhithiol hwn o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Bu i'r Cynghorydd Peter Rogers a Mrs Annwen Morgan, Prif Weithredwr ddatgan diddordeb rhagfarnol o safbwynt eitem 4 ar yr agenda ac ymneilltuodd y naill na'r llall tra bod yr eitem hon yn cael ei hystyried gan y Pwyllgor.

2 **COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL**

Cyflwynwyd cofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraeth a gynhaliwyd 21 Gorffennaf, 2020, a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

Yn codi o'r cofnodion –

- Gan gyfeirio at gais yr Is-gadeirydd i wahodd dau aelod lleyg y Pwyllgor i'r sesiynau briffio misol i'r holl aelodau a gynhelir i hysbysu aelodau etholedig am brif ddatblygiadau, strategaethau a chynigion cyllidebol, cadarnhaodd y Prif Weithredwr fod y mater wedi'i

ystyried gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth a hefyd fe'i rhoddwyd gerbron Arweinwyr y Grwpiau Gwleidyddol ac yn dilyn hynny anfonwyd e-bost at yr Is-gadeirydd ar 7 Awst, 2020 yn egluro safbwynt y Cyngor ar y mater hwn a pham nad oedd yn bosibl gwahodd yr Aelodau Lleyg i'r sesiynau briffio.

Wrth fynegi siom eu bod wedi dod i'r casgliad hwn, dywedodd yr Is-gadeirydd nad oedd yn ymwybodol ei fod wedi gweld yr e-bost; dywedodd y Prif Weithredwr y byddai'r e-bost felly yn cael ei ail-anfon at yr Is-gadeirydd i'r cyfeiriad e-bost a nodwyd ganddo fel y cyfeiriad dewisol.

- Gan gyfeirio at yr anghysondeb rhwng y ffigur yn y cyfrifon terfynol a'r ffigur yng Nghynllun Archwilio drafft Archwilio Allanol ar gyfer ffioedd sy'n daladwy i Archwilio Cymru, eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151 fod Archwilio Cymru, yn ei Gynllun Archwilio drafft, wedi nodi ffigur o £70k fel y gost i ymgymryd â gwaith archwilio grantiau am y flwyddyn tra mai'r gost a nodwyd yn y Datganiad Cyfrifon drafft oedd £135k, y gwahaniaeth i'w briodoli i waith grant parhaus yn ymwneud â'r cais am Gymhorthdal Budd-dal Tai o flwyddyn ariannol 2017/18 y codir tâl amdano unwaith y bydd y gwaith hwnnw wedi'i gwblhau. Mae'r ffigur yn y cyfrifon yn swm cronedig ar gyfer y swm sy'n weddill, sef tua £65k. O ystyried bod y gwaith yn seiliedig ar amser, ei fod yn parhau a bod yr archwiliad wedi trosglwyddo ers hynny o Deloitte i Archwilio Cymru, gall y tâl terfynol amrywio o'r ddarpariaeth o £65k; bydd y ffi derfynol ar gyfer yr eitem yn cael ei thrafod ar ôl gorffen y gwaith. Yn y cyfamser, mae'r ffigur yn y cyfrifon ar gyfer swm cronedig amcangyfrifedig yn ychwanegol at y swm a nodwyd gan Archwilio Cymru ar gyfer gwaith grant sy'n ymwneud â blwyddyn ariannol 2019/20.

3 LLYWODRAETHU GWYBODAETH: ADRODDIAD BLYNYDDOL YR UWCH BERCHENNOG RISG GWYBODAETH (UBRG) 2019/20

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth ar gyfer 2019/20 i'r Pwyllgor ei ystyried. Roedd yr adroddiad yn darparu datganiad a throsolwg gan yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth o sut mae'r Cyngor yn cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a'r codau ymarfer perthnasol wrth ymdrin â gwybodaeth gorfforaethol. Yn Atodiadau 1 i 7 darparwyd gwybodaeth am y cyswllt sydd gan y Cyngor gyda rheolyddion allanol ac mae ynddo wybodaeth hefyd am ddigwyddiadau diogelwch, achosion o dorri cyfrinachedd, neu "ddigwyddiadau ond y dim" ynghyd â cheisiadau Rhyddid Gwybodaeth a chwynion yn ystod y cyfnod.

Tynnodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro ac Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth sylw at y prif bwyntiau a gododd ar yr Adroddiad Blynyddol fel a ganlyn -

- Mai hon oedd y flwyddyn gyntaf i'r Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth (UBRG) deimlo y gallai ddatgan yn hyderus bod tystiolaeth sylweddol wedi'i chofnodi i ddangos bod trefniadau'r Cyngor ar gyfer diogelu data a llywodraethu gwybodaeth yn dda ac nid yn foddhaol yn unig fel y bu'r farn yn y blynyddoedd blaenorol.
- Mae'r asesiad hwn yn seiliedig ar y systemau, y prosesau, y polisiau a'r hyfforddiant llywodraethu gwybodaeth a weithredir gan y Cyngor sydd wedi'u cryfhau yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'r adroddiad hefyd yn darparu tystiolaeth o sut mae'r Cyngor yn ymdrin â data, a barn yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth ar sail ystyriaeth, yw bod y gwaith penodol hwn wedi aros yn sefydlog ers peth amser. Hefyd, mae'r Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth o'r farn bod llywodraethu gwybodaeth bellach wedi'i wreiddio yn niwylliant gweithredol y Cyngor a bod hyn wedi'i amlygu yn ystod yr ymateb i'r Pandemig.
- Bod natur y ceisiadau am arweiniad a chymorth y Gwasanaeth Cyfreithiol wedi newid; yn y gorffennol roedd gwasanaethau'n amharod i rannu achosion o dorri data neu ofyn am gyngor arnynt, yn ystod y blynyddoedd diwethaf mae gwasanaethau wedi symud

ymlaen i ofyn am gyngor y Gwasanaeth Cyfreithiol ar sut i ymateb i achosion o dorri data ond erbyn hyn mae gwasanaethau'n gofyn am gymeradwyaeth y Gwasanaeth Cyfreithiol i'r camau y maent yn bwriadu eu cymryd mewn ymateb i ddigwyddiadau data a nodwyd yn unol â'r hyn y maent yn ei ddeall yw'r disgwyliadau.

- Mae atodiadau 2,3, 4 a 5 yn dangos patrwm o weithredu cadarn o ran ymdrin â cheisiadau penodol am wybodaeth o ddydd i ddydd e.e..
- O'r 6,905 o gwestiynau Rhyddid Gwybodaeth a gyflwynwyd ac yr ymdriniwyd â nhw, arweiniodd 12 at geisiadau am adolygiad mewnol o'r penderfyniad a wnaed gan y Cyngor gyda'r penderfyniad gwreiddiol yn cael ei gadarnhau mewn 9 achos; arweiniodd 2 achos at newid ymateb Gwasanaeth y Cyngor a chyhoeddi hysbysiadau gwrthod newydd ac mewn un achos penderfynwyd y dylid bod wedi cyflwyno hysbysiad gwrthod Adran 21 gan fod y wybodaeth ar gael i'r ymgeisydd drwy dulliau eraill. Cyflwynwyd cyfanswm o 3 apêl Rhyddid Gwybodaeth i'r Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (SCG) yn ystod y cyfnod hwn - tynnwyd un ohonynt yn ôl; yn un o'r ddau achos arall roedd yn ofynnol i'r Cyngor roi cyngor a chymorth i'r sawl oedd yn gwneud cais o fewn amserlen benodedig ac yn yr achos arall roedd yn ofynnol i'r Cyngor ymateb o fewn 10 diwrnod gwaith.
- O'r 7 cwyn dan y Ddeddf Diogelu Data i'r Cyngor, ni chadarnhawyd yr un o'r cwynion; roedd prosesu'r Cyngor yn gyfreithlon ac nid oedd modd arfer hawliau gwrthrych y data. Cysylltodd y Comisiynydd Gwybodaeth â'r Cyngor mewn perthynas â thair cwyn dan y Ddeddf Diogelu Data ac er nad ymchwiliwyd i'r materion yn y pen draw gan y SCG, gofynnwyd i'r Cyngor adolygu ei ymatebion a chymryd unrhyw gamau i sicrhau yr ymdriniwyd â'r cwynion yn llawn. Gwnaed hyn.
- O'r 24 o Geisiadau Gwrthrych am Wybodaeth a dderbyniwyd, anfonwyd 83% o'r ymatebion o fewn y terfyn amser o fis. Roedd yr ymatebion i dri o'r ceisiadau ychydig ddyddiau'n hwyr; roedd un cais yn gymhleth a chymerodd 3 mis i ymateb iddo (mis yn hirach na'r amserlen statudol a ganiateir ar gyfer achosion cymhleth).
- Yn ystod y cyfnod gwnaed y Cyngor 2 gais llwyddiannus am awdurdodiadau Ffynonellau Cudd-wybodaeth Ddynol (CHIS).
- Yn ystod cyfnod yr adroddiad, diwygiwyd polisi a gweithdrefnau'r Cyngor o dan Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000 (RIPA) a darparwyd hyfforddiant i staff gweithredol. Cyflwynwyd y defnydd o Asesiadau o'r Effaith ar Ddiogelu Data a Chanllawiau'r Comisiynydd Camerâu Gwyliadwriaeth a chrëwyd cofrestr o systemau, rheolwyr a gweithredwyr teledu cylch cyfyng. Datblygwyd polisi teledu cylch cyfyng newydd hefyd.
- Adolygwyd polisiâu llywodraethu gwybodaeth y Cyngor a sicrhawyd ansawdd yn ystod y cyfnod (gweler Atodiad 6). Adolygwyd deg polisi allweddol i sicrhau cydymffurfiaeth â chanllawiau presennol y SCG a chyfraith achosion. Disgwylir i'r polisiâu gael eu hadolygu nesaf yn 2022.
- Datblygwyd cynllun gwaith ar gyfer diogelu data yn y misoedd ar ôl gweithredu'r ddeddfwriaeth diogelu data newydd yn 2018. Ceir crynodeb o'r cynllun gwaith presennol hyd at fis Mawrth 2021 yn Atodiad 7. Rhoddir sylw i'r eitemau y dangosir bod angen eu cwblhau cyn gynted ag y gall y Gwasanaethau ailafael yn y gwaith. Mae archwiliad o'r defnydd o gydsyniad fel sail gyfreithlon ar gyfer prosesu wedi'i gwblhau ym mhob gwasanaeth ar wahân i'r Gwasanaeth Dysgu. Cafodd y gwaith a oedd wedi'i ail-gychwyn ei ohirio gan Covid-19 ond bwriedir iddo ail-gychwyn eto yn ystod 2020. Mae bwriad hefyd i waith ail-gychwyn datblygu a monitro ei Gofnod o Weithgareddau Prosesu dan Erthygl 30.

Mewn ymateb i gwestiynau a godwyd gan y Pwyllgor yn benodol mewn perthynas â goblygiadau risg yr archwiliad sydd angen ei gwblhau yn y Gwasanaeth Dysgu, pwysau llwyth gwaith a grëir gan nifer y ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth o flwyddyn i flwyddyn a rheoli teledu cylch cyfyng eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro ymhellach -

- O dan y ddeddfwriaeth diogelu data newydd a ddaeth i rym yn 2018, mae'n ofynnol i wasanaethau ddangos eu bod yn prosesu data personol o dan awdurdod statudol os oes awdurdod statudol yn bodoli ac nad ydynt yn dibynnu ar gydsyniad yn unig oherwydd bod hynny'n golygu risg. Nid oedd y Gwasanaeth Dysgu yn gallu neilltuo unrhyw adnoddau mewnol i ymgymryd â'r gwaith ac nid oedd Gwasanaethau Cyfreithiol yn ei dro yn gallu ymgymryd ag ef ar eu rhan. Er bod y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc wedi ymrwymo i gynnal yr archwiliad, mae'r amgylchiadau presennol yn golygu bod y Gwasanaeth Dysgu yn canolbwyntio adnoddau ar gael disgyblion yn ôl i'r ysgol gan ei gwneud yn anodd i'r gwasanaeth bennu amserlen ar gyfer cwblhau'r gwaith archwilio. Mae peidio â chwblhau'r archwiliad yn gwneud y gwasanaeth yn agored i lefel bosibl o risg nad yw'n berthnasol i'r gwasanaethau eraill sydd wedi cydnabod y sail statudol ar gyfer prosesu data personol ac sydd felly mewn llai o risg y byddai unigolion sy'n anhapus â'r ffordd y proseswyd eu data yn gallu gwneud cwyn ddilys.
- Bod nifer y ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth yn cynyddu o flwyddyn i flwyddyn ym mhob awdurdod lleol wrth i ymwybyddiaeth y cyhoedd o hawliau gynyddu. Nifer y ceisiadau cyffredinol oedd tua 1500 – mae'r ffigur yn yr adroddiad yn cynnwys nifer y cwestiynau unigol a ofynnwyd er mwyn rhoi syniad o lefel y galw. Cyflwynir rhai ceisiadau fel cwestiynau lluosog ac mae rhai gwasanaethau'n derbyn llawer mwy o ymholiadau nag eraill. Mae'r nifer yn uchel ac yn parhau i godi, a'r llwyth gwaith yn ei sgil.
- O ran rheoli teledu cylch cyfyng mae Penaethiaid Gwasanaethau unigol drwy eu staff yn gweithredu, yn rheoli ac yn goruchwyllo'r systemau o dan eu hawdurdod. Mae'r newid mewn polisi yn golygu sicrhau bod yr amgylchiadau lle y gall gwasanaethau ddatblygu systemau'n cael eu goruchwyllo'n gorfforaethol.

Ar ôl ystyried yr adroddiad, penderfynodd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu –

- **Dderbyn datganiad yr Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth ar gyfer y cyfnod rhwng mis Ebrill, 2019 a mis Mawrth, 2020.**
- **bod y Gwasanaeth Dysgu yn sicrhau bod adnoddau digonol yn cael eu neilltuo i sicrhau bod yr archwiliad cydsyniol y trefnwyd i'w gynnal ers tro yn cael ei gwblhau.**
- **bod gwasanaethau'n cefnogi bod y Cyngor yn datblygu ei Gofnod o Weithgareddau Prosesu dan Erthygl 30 y GDPR.**
- **bod y Pwyllgor yn cymeradwyo unrhyw gamau sydd ar ôl i'w cymryd yn y Cynllun Gwaith ar gyfer Diogelu Data fel rhai sy'n adlewyrchu'r risgiau llywodraethu gwybodaeth y mae'r Cyngor yn eu hwynebu.**

NI CHYNIGIWDYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

4 ADRODDIAD BLYNYDDOL - PRYDERON, CWYNION A CHWYTHU'R CHWIBAN 2019/20

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro yn darparu gwybodaeth am faterion sy'n codi o dan Bolisi Pryderon a Chwynion y Cyngor ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill, 2019 a 31 Mawrth 2020 i'r Pwyllgor eu hystyried. Roedd yr adroddiad hefyd yn cynnwys cwynion gan y Gwasanaethau Cymdeithasol ond dim ond y rhai lle nad oedd yr achwynydd yn ddefnyddiwr gwasanaeth. Ymdrinnir â chwynion defnyddwyr gwasanaethau o dan Weithdrefn Sylwadau a Chwynion y Gwasanaethau Cymdeithasol ac fe'u hadroddir yn flynyddol i'r Pwyllgor Craffu Corfforaethol.

Ar ôl datgan diddordeb rhagfarnol yn y mater hwn, ymneilltuodd Cadeirydd y Pwyllgor o'r cyfarfod tra bod yr eitem yn cael ei thrafod. Daeth yr Is-gadeirydd i'r gadair ar gyfer yr eitem.

Roedd y Prif Weithredwr hefyd wedi datgan diddordeb personol yn y mater hwn ac ymneilltuodd o'r cyfarfod tra bod yr eitem yn cael ei thrafod.

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro y prif bwyntiau fel a ganlyn –

- Yn ystod y cyfnod dan sylw yn yr adroddiad, derbyniwyd 136 o bryderon a gwnaed 69 o gwynion gyda dau yn cael eu tynnu'n ôl cyn archwiliad. Felly, ymchwiliwyd i 67 o gwynion ac ymatebwyd iddynt yn ystod y cyfnod hwn. Mae nifer y cwynion a dderbynnir yn aros tua'r un lefel ag yn 2018/19 ac fe'u dangosir yn ôl gwasanaeth yn y tabl yn yr adroddiad. Mae'r Cyngor yn cyhoeddi data cwynion bob mis.
- O'r 67 o gwynion yr ymdriniwyd â nhw yn ystod y cyfnod, cadarnhawyd 13 yn llawn, cadarnhawyd 5 yn rhannol ac ni chadarnhawyd 49. Cyfeiriwyd 8 o gwynion a oedd wedi bod drwy'r broses fewnol i sylw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru a gwrthodwyd pob un o'r 8.
- Cyfradd gyffredinol yr ymatebion i gwynion a gyflwynwyd o fewn y terfyn amser penodedig (20 diwrnod gwaith) oedd 94%. Deilliodd 8% o'r cwynion a dderbyniwyd (gostyngiad o 9% yn 2018/19) o bryderon a gyfeiriwyd i lefel uwch sy'n parhau i ddangos bod gwasanaethau'n ymdrin yn effeithiol â phryderon a thrwy hynny, yn cyfyngu ar gwynion ffurfiol.
- Mae'r Polisi Pryderon a Chwynion yn rhoi pwyslais ar ddysgu gwersi o gwynion a gwella gwasanaethau yn sgil hynny. Mae Atodiad 1 i'r adroddiad yn esbonio pa wersi a ddysgwyd ac unrhyw arfer sydd wedi datblygu o ganlyniad i ganfyddiadau'r 13 cwyn a gadarnhawyd a'r 5 cwyn a gadarnhawyd yn rhannol yn ystod 2019/20.
- Os yw'r achwynydd yn parhau i fod yn anfodlon ag ymateb y Cyngor i gŵyn, mae'r Polisi Pryderon a Chwynion yn cynnwys yr opsiwn o gyfeirio'r gŵyn i sylw Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Roedd 20 o gwynion yn berthnasol i'r broses hon o fewn amserlen yr adroddiad a gyflwynwyd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru – uwchgyfeiriwyd 8 yn dilyn ymatebion ffurfiol o dan Weithdrefn Gwyno'r Cyngor a gwnaed 12 cwyn yn uniongyrchol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Ni chafwyd ymchwiliad i unrhyw un o'r cwynion.
- Yn ystod 2019/20, derbyniodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru un gŵyn cod ymddygiad yn erbyn Cyngorydd Sir ond fe'i caewyd ar ôl asesiad cychwynnol heb unrhyw ymchwiliad.
- Er nad oedd unrhyw gwynion ffurfiol yn ymwneud ag iaith yn ystod y flwyddyn, derbyniwyd a chofnodwyd 6 mynegiant o bryder yn ymwneud â'r materion a gofnodwyd yn yr adroddiad. Datryswyd pob un o'r 6 mater heb gael eu cyfeirio i lefel uwch fel cwynion ffurfiol.
- Yn ystod 2019/20, derbyniwyd un pryder chwythu'r chwiban o dan Bolisi Chwythu'r Chwiban y Cyngor ac fe'i nodir yn yr adroddiad. Oherwydd natur sensitif materion o'r fath, dim ond gwybodaeth gyfyngedig y gellir ei datgelu. Diwygiwyd y ddogfen Polisi a Chanllawiau yn ystod mis Mai 2019; cyhoeddwyd y Polisi diwygiedig ym mis Mehefin a daeth yn bolisi Clicio i Dderbyn ar y Porth Polisi ar gyfer staff y Cyngor yn ystod y mis. Y gyfradd gydymffurfio ar 16 Gorffennaf 2019 oedd 89% (855 allan o 960 o staff) ac roedd yn 94% ar 28 Gorffennaf, 2020 (930 allan o 988 o staff)

Wrth ystyried y wybodaeth a gyflwynwyd, cododd y Pwyllgor y materion canlynol -

- Mwy o eglurder ynghylch y pwynt pan ddaw pryder yn gŵyn. Eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn diffinio "pryder" fel mynegiant o anfodlonrwydd y gellir ei ddatrys yn y fan a'r lle ar y pwynt cyswllt cyntaf neu'n fuan wedyn. Mae cwyn fel arfer yn fwy difrifol ei natur, yn aml efallai na fydd modd ei ddatrys ac yn gyffredinol bydd angen ymchwilio i'r amgylchiadau cyn y gellir ymateb neu wneud penderfyniad. Y gwahaniaeth hanfodol yw'r elfen o fod yn anodd ei datrys.

- P'un ai a yw cofnod yn cael ei gadw o ganmoliaethau, mynegiant o werthfawrogiad a/neu adborth cadarnhaol am agweddau ar wasanaeth. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, er bod gwasanaethau'n casglu data sy'n ymwneud â'r canmoliaethau a dderbyniwyd, nad yw'r wybodaeth yn rhan o'r broses adrodd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Pe bai'r Pwyllgor yn dymuno gwneud hynny, gellid cynnwys y wybodaeth fel rhan o'r broses honno. **Er mwyn cael darlun cytbwys o foddhad cwsmeriaid â gwasanaethau, roedd y Pwyllgor o'r farn y byddai'n ddefnyddiol cael y wybodaeth hon wrth law.**
- Mwy o eglurder ynghylch y trefniadau ar gyfer ymdrin â materion chwythu'r chwiban sy'n ymwneud â Chynghorau Tref a Chymuned. Eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro fod Polisi Chwythu'r Chwiban Ynys Môn yn adlewyrchu'r gofynion deddfwriaethol ac felly mae'n berthnasol i aelodau staff, contractwyr annibynnol sy'n gweithio i'r Cyngor a gweithwyr a gyflenwir drwy asiantaethau sy'n codi materion. Er ei fod yn agored i unrhyw un wneud cwyn, mae staff, contractwyr a gweithwyr asiantaeth yn cael eu diogelu rhag yr hyn a ddiffinnir o dan y Ddeddf Datgeliad Cyhoeddus fel triniaeth niweidiol o ganlyniad i godi materion neu wneud cwyn chwythu'r chwiban.
- Y trefniadau ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth 100% ar gyfer derbyn y Polisi Chwythu'r Chwiban diwygiedig o dan bolisi Clicio i Dderbyn ar y Porth Polisi. Eglurodd Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro fod mater parhaus yn ymwneud ag aelodau staff - tua 700 - nad oes ganddynt fynediad i'r Porth Polisi sy'n dibynnu ar Gyfeiriadur Gweithredol y Cyngor am nad ydynt yn defnyddio'r Cyfeiriadur Gweithredol ac felly nad ydynt yn gallu dangos eu bod wedi darllen a derbyn y polisi. Rydym yn chwilio am atebion i'r broblem hon ond nid yw wedi'i datrys ar hyn o bryd oherwydd y goblygiadau ariannol sylweddol. Ar gyfer yr aelodau hynny o staff sydd wedi'u cynnwys yn y Cyfeiriadur Gweithredol ac sy'n gallu defnyddio'r Porth Polisi, cyhoeddir adroddiadau cydymffurfio bob chwe wythnos a byddant ar gael i'r Penaethiaid Gwasanaeth sydd â mynediad i'r Porth ac sy'n gallu monitro lefel cydymffurfio o fewn eu gwasanaethau eu hunain, sefydlu lle mae bylchau ac wedyn dilyn y rheini. Mae cydymffurfiaeth ar gyfer y grŵp hwn o staff yn uchel. **Wrth nodi'r esboniad a roddwyd, cydnabu'r Pwyllgor fod y mater cydymffurfio o ran staff heb fynediad i'r Porth Polisi yn risg a gofynnodd am sicrwydd bod y mater yn cael sylw ar y lefel uchaf.** Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro fod y mater yn cael ei ystyried yn gorfforaethol gyda mwy o ffocws wedi'i roi i'r angen am gyfathrebu clir a syml â staff yn sgil argyfwng Covid-19. Fodd bynnag, mae'r gost o fynd i'r afael â'r broblem yn ein hatal a dyma'r prif rwystr o hyd i ddatrys hyn yn effeithiol ar hyn o bryd.
- P'un ai a oedd unrhyw gamau wedi'u cymryd mewn ymateb i'r pryder chwythu'r chwiban a godwyd fel yr amlinellir yn yr adroddiad gan nodi hefyd yr amser mae'n ei gymryd i'r canlyniadau gael eu hadrodd yn ôl i'r sawl sydd wedi chwythu'r chwiban. Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro at y crynodeb o'r camau gweithredu o dan y gwersi a ddysgwyd a oedd yn cynnwys paratoi Cynllun Gweithredu gyda'r cynnydd a wneir yn cael ei adolygu'n rheolaidd a'i adrodd i'r Dirprwy Brif Weithredwr.

Penderfynwyd –

- **Derbyn yr adroddiad fel un sy'n rhoi sicrwydd rhesymol bod y Cyngor yn cydymffurfio â'r prosesau sy'n ofynnol o dan ei Bolisi Pryderon a Chwynion a Pholisi/Canllawiau Chwythu'r Chwiban.**
- **Derbyn a nodi'r Tabl Gwersi a Ddysgwyd fel yn Atodiad 1 i'r adroddiad fel y'i cyflwynwyd.**

CAMAU YCHWANEGOL – Bod y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) /Swyddog Monitro yn cynnwys data sy'n ymwneud â chanmoliaethau a dderbyniwyd yn adroddiad blynyddol y flwyddyn nesaf.

5 DERBYN POLISIŌAU - DATA CYDYMFFURFIAETH BLWYDDYN 3

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro yn nodi lefel cydymffurfio mewn perthynas â derbyn polisiau drwy system Rheoli Porth Polisi'r Cyngor ar gyfer y drydedd flwyddyn fonitro i'r Pwyllgor ei hystyried.

Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro y prif bwyntiau fel a ganlyn –

- Ar 10 Mehefin 2019, penderfynodd yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth leihau nifer y polisiau yn y set graidd a osodwyd o un ar bymtheg i'r naw polisi a restrir yn yr adroddiad. Cyflwynwyd y cyntaf o'r polisiau hyn (Polisi Offer Sgrin Arddangos) i'w ail-dderbyn ar 1 Hydref 2019. Bydd y naw polisi yn cael eu derbyn unwaith bob dwy flynedd ond mae'n orfodol bod staff newydd yn eu derbyn drwy'r amser.
- Ataliwyd y broses o ail-gyflwyno polisiau i'w derbyn ar 23 Mawrth, 2020 oherwydd yr angen i ail-flaenoriaethu gwaith y Cyngor i ymateb i argyfwng Covid-19 er bod y Porth yn parhau i fod ar agor i weld polisiau er gwybodaeth. O ganlyniad i'r penderfyniad i ohirio'r broses dim ond y Polisi Offer Sgrin Arddangos a'r Polisi lechyd a Diogelwch Corfforaethol sydd wedi'u hail-gyflwyno i'w derbyn hyd yma. Mae'r adroddiad hefyd yn cynnwys data cydymffurfio ar gyfer y polisi terfynol yn y gyfres flaenorol – y Polisi Cydraddoldeb ac Amrywiaeth – a gyflwynwyd i'w dderbyn ar 29 Gorffennaf 2019 ond na chafodd ei gynnwys yn adroddiad y llynedd am nad oedd y cyfnod derbyn o chwe wythnos wedi dod i ben.
- Nodir data cydymffurfio ar 28 Gorffennaf 2020 ar gyfer y tri pholisi yn Atodiad 1 i'r adroddiad. Ceir cymhariaeth o'r cyfraddau cydymffurfio cyfartalog ar gyfer pob gwasanaeth dros y tair blynedd diwethaf yn yr adroddiad (rhestrir y polisiau yr adroddwyd arnynt yn 2018 a 2019 yn Atodiad 2) ac mae'n dangos, er bod y rhan fwyaf o wasanaethau wedi cynnal lefelau cydymffurfio uchel, bod lefel cydymffurfio yn y Gwasanaethau Tai ar i lawr.
- Ail-drefnwyd cynllun peilot sy'n ei gwneud yn ofynnol i reolwyr canol dderbyn rhai polisiau nad ydynt yn berthnasol o dan y trefniadau clicio a derbyn i aelodau eraill o staff o fis Ionawr i fis Mawrth 2020 ond fe'i gohiriwyd ymhellach oherwydd argyfwng Covid-19; bellach mae disgwyl y bydd hyn yn dechrau ym mis Hydref 2020.
- Mae sicrhau cydymffurfiaeth gan staff nad oes ganddynt fynediad i'r Porth Polisi am nad ydynt yn defnyddio Cyfeiriadur Gweithredol y Cyngor yn parhau i fod yn broblem ac nid yw wedi'i datrys er gwaethaf trafodaethau i ganfod atebion ymarferol a chymesur i fynd i'r afael â risg.
- Datblygwyd system i roi sicrwydd i'r Cyngor bod staff nad ydynt yn cael eu cyflogi'n dechnegol gan y Cyngor sy'n gweithio i asiantaethau, ymgynghoriaethau a phartneriaethau ac ati yn ymwybodol o'r polisiau corfforaethol allweddol a restrir ac yn cydymffurfio â nhw. Cynigir cyflwyno datganiad yn gofyn i'r staff hynny sicrhau eu bod yn ymwybodol o'r polisiau ac yn cadw atynt.

Wrth nodi gostyngiad o flwyddyn i flwyddyn yn lefel cydymffurfio derbyn polisiau yn y Gwasanaeth Tai dros y tair blynedd diwethaf, holodd y Pwyllgor a oedd Pennaeth Gwasanaethau Tai wedi gallu rhoi esboniad pam fod lefel cydymffurfio yn y gwasanaeth wedi gostwng. Mewn ymateb i gadarnhad gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro na chafwyd esboniad penodol, gofynnodd y Pwyllgor i'r Pennaeth Gwasanaeth ddarparu ymateb fel mater o wybodaeth i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod nesaf gan gofio hefyd fod gan bob Pennaeth Gwasanaeth fynediad uniongyrchol i'r Porth i fonitro lefel cydymffurfio o fewn ei wasanaethau ei hun.

Penderfynwyd derbyn yr adroddiad a nodi'r sefyllfa bresennol o ran derbyn polisiau ar draws y Cyngor a'r bwriad i ail-gychwyn y gofynion o 1 Medi, 2020.

CAMAU YCHWANEGOL: Gofynnir i Bennaeth Gwasanaethau Tai roi ymateb i'r Cyngor ynglŷn â'r gostyngiad yn lefel cydymffurfio derbyn polisïau o fewn Gwasanaethau Tai.

6 DATGANIAD O'R CYFRIFON 2019/20

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn tynnu sylw at y prif faterion a gododd ers cyflwyno'r Datganiad Cyfrifon drafft i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 21 Gorffennaf 2020.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 -

- Fod Datganiad o Gyfrifon drafft y Cyngor ar gyfer 2019/20 wedi'i gyflwyno i archwilwyr allanol y Cyngor ar gyfer archwilio ar 6 Gorffennaf 2020. Er bod y gwaith archwilio manwl bellach wedi'i gwblhau'n sylweddol, ni fydd yr Archwilwyr Allanol yn gallu rhoi barn archwilio na chyhoeddi ei adroddiad ISA 260 ar y datganiadau ariannol oherwydd bod gwaith adolygu ac adrodd angen ei gwblhau. Mae'r oedi'n deillio o broblem adnoddau o fewn y tîm archwilio a gymhlethwyd gan oedi i archwiliadau'r GIG oherwydd Covid-19.
- Esboniodd y broses a fyddai'n cael ei dilyn yn absenoldeb barn ac adroddiad yr Archwilydd a fyddai'n golygu, yn amodol ar graffu gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cyngor Llawn, bod y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn arwyddo'r Datganiad o Gyfrifon heb y farn archwilio ac yn cyhoeddi'r Datganiad ar wefan y Cyngor ar neu cyn 15 Medi, 2020 gyda hysbysiad yn esbonio nad yw'r farn archwilio na'r adroddiad ISA 260 ar gael. Y gobaith yw y bydd y farn archwilio a'r adroddiad ar gael cyn gynted â phosibl wedi hynny. O ganlyniad, bydd angen trefnu cyfarfodydd ychwanegol o'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a chyfarfodydd o'r Cyngor Llawn i adolygu'r cyfrifon eto gyda barn ac adroddiad yr Archwilwyr ac ar ôl iddynt gael eu cymeradwyo gan y Cyngor Llawn, dylent gael eu harwyddo gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'u cyhoeddi'n derfynol gyda hysbysiad bod yr archwiliad wedi'i gwblhau.
- Ers i'r cyfrifon drafft gael eu cyhoeddi, tynnodd sylw at y ffaith bod tîm cyfrifyddu'r Cyngor wedi gwneud nifer fach o newidiadau ynghyd â nifer fach o ddiwygiadau i'r nodyn datgeliad fel yr argymhellwyd gan yr archwilwyr allanol (gweler Adran 3 o'r adroddiad). Mae'r newid mwyaf (a nodir ym mharagraff 3.1) yn ymwneud â phrasiad y Gronfa Bensiwn o ganlyniad i ddyfarniad achos McCloud mewn perthynas â darparu amddiffyniad i bobl sy'n ymddeol yn gynnar yn erbyn addasiad i'w pensiwn o ganlyniad i ymddeoliad cynnar. Er bod y newid o ran prisio'r Gronfa Bensiwn yn cael ei adlewyrchu yn y cyfrifon, caiff y rhwymedigaeth pensiwn ei addasu pan gyfrifir y swm sydd i'w godi ar drethiant lleol; felly, er bod newid yng ngwerth y Fantolen o ganlyniad i hyn, nid yw'n effeithio ar gronfeydd cyffredinol wrth gefn y Cyngor.
- Gofynnodd i'r Pwyllgor gefnogi'r broses ddiwygiedig a gwneud argymhelliad i'r Cyngor gadarnhau bod Datganiad Cyfrifon Terfynol Interim 2019/20 yn cael ei dderbyn a chymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a'i gyfeirio at y Cyngor Llawn i'w gymeradwyo a'i arwyddo gan Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllawiau y dylid cwblhau'r broses o gau a chymeradwyo cyfrifon erbyn 30 Tachwedd, 2020 ac yn seiliedig ar gynnydd yr archwiliad hyd yma, roedd yn hyderus y byddai'r amserlen ddiwygiedig yn cael ei bodloni.

Wrth egluro safbwynt yr Archwiliad Allanol llongyfarchodd Mr Ian Howse, Deloitte, Wasanaeth Cyllid y Cyngor ar fodloni'r amserlen statudol wreiddiol ar gyfer cyhoeddi'r cyfrifon drafft a chadarnhaodd mai'r ffaith nad oedd gan yr Archwiliad Allanol ddigon o adnoddau oedd i gyfri am yr oedi i gwblhau'r archwiliad. Mae'r holl waith archwilio wedi'i ddal yn ôl oherwydd y pandemig ac felly rhoddwyd estyniad i'r dyddiad cau gan Lywodraeth Cymru hyd at 30 Tachwedd gan adlewyrchu'r ffaith hefyd nad yw rhai cynghorau wedi cyhoeddi cyfrifon drafft eto. Ni allai weld unrhyw reswm pam na ellid bodloni'r terfyn amser diwygiedig gan fod llawer o'r gwaith archwilio eisoes wedi'i gwblhau. Bydd Archwilio Allanol

yn ceisio cwblhau'r gwaith cyn gynted ag y bo'n ymarferol bosibl a lleihau'r effaith ar staff y Gwasanaeth Cyllid o ganlyniad i'r ffaith bod yr archwiliad yn cymryd mwy o amser na'r disgwyl.

Wrth ystyried y sefyllfa, ailadroddodd aelodau'r Pwyllgor ynghyd â'r Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid eu gwerthfawrogiad o'r gwaith a wnaed gan staff y Gwasanaeth Cyllid wrth lwyddo i ymateb i'r her o gyhoeddi'r cyfrifon drafft yn unol â'r amserlen statudol wreiddiol. Cododd y Pwyllgor y pwyntiau canlynol ynglŷn â'r wybodaeth a gyflwynwyd -

- Eglurder ynghylch geiriad paragraff 3.3.3.2 o'r adroddiad naratif sy'n nodi bod balansau'r cronfeydd wrth gefn wedi parhau â'i duedd ddiweddar o leihau o flwyddyn i flwyddyn pan fo'r balans diwedd blwyddyn 2019/20 wedi cynyddu mewn gwirionedd. Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 y byddai'r geiriad yn cael ei ddiwygio.
- Gan gyfeirio at asedau'r Gronfa Bensiwn, disgrifir bod y rhan fwyaf o'r buddsoddiadau heb eu dyfynnu er gwaethaf y ffaith y dangosir bod 67% o'r buddsoddiadau mewn ecwitiâu sy'n awgrymu eu bod yn fuddsoddiadau a ddyfynnir. Eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddfeydd Adran 151 y byddai'n egluro'r mater gyda'r Actiwari, Hymans Robertson LLP, gan fod y wybodaeth yn deillio o'u hadroddiad.
- Gofynnodd yr Is-gadeirydd am restr o asedau'r Cyngor i gael mwy o wybodaeth am reolaeth y Cyngor o asedau i sicrhau eu bod yn cyflawni'r defnydd y mae'r Cyngor yn ei gynnig ar eu cyfer a bod asedau y gellir eu gwireddu i ddarparu incwm i'r Cyngor yn cael eu sicrhau. Eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 fod grŵp Tir ac Asedau'r Cyngor sy'n monitro asedau'r Cyngor yn cael rhestr o dir ac asedau sydd ar gael i'w gwaredu, a'i fod yn cyfarfod yn rheolaidd cyn y pandemig i adolygu'r asedau hynny. Fel rhan o'r broses adolygu, anfonir y rhestr wedyn at aelodau etholedig a oedd, yn ôl yr hyn yr oedd yn ei ddeall, yn cynnwys yr Aelodau Lleyg. Cadarnhawyd hyn gan aelod o'r Pwyllgor gan gyfeirio at e-bost o fis Medi. Cadarnhaodd y Prif Weithredwr fod aelodau etholedig yn cael rhestr fel hon bob mis ac mewn ymateb i sylw gan yr Is-gadeirydd yn cadarnhau nad oedd ganddo unrhyw gof o weld y rhestr, byddai'n cysylltu â Chadeirydd y Grŵp Tir ac Asedau i gadarnhau ei fod ar gael i Aelodau Lleyg y Pwyllgor.

Penderfynwyd –

- **Argymhell i'r Cyngor Llawn ei fod yn cadarnhau ei fod yn derbyn Datganiad Cyfrifon Terfynol Interim 2019/20 fel y'i cyflwynwyd yn Atodiad 1 i'r adroddiad i'r Pwyllgor.**
- **Cymeradwyo'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a chyfeirio'r ddogfen at y Cyngor Llawn i'w chymeradwyo ac at Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr i gael ei harwyddo.**
- **Nodi y bydd Datganiad Cyfrifon 2019/20 yn dod gerbron y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a'r Cyngor Llawn eto ac y caiff ei arwyddo eto gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 unwaith y bydd y farn a'r adroddiad archwilio wedi'u cwblhau. Adlewyrchir unrhyw newidiadau sy'n deillio o'r adolygiad archwilio yn y Datganiad o Gyfrifon pan gaiff ei gyflwyno i aelodau graffu arno a'i gymeradwyo.**

CAMAU YCHWANEGOL-

- **Bod y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Adran 151 Swyddog yn diwygio/egluro'r pwyntiau yn y testun a godwyd o ran geiriad.**
- **Bod y Prif Weithredwr yn cadarnhau bod y rhestr asedau ar gael ar gyfer Aelodau Lleyg y Pwyllgor gyda Chadeirydd y Grŵp Tir ac Asedau.**

DIWEDDARIAD AR STRATEGAETH A BLAENORIAETHAU ARCHWILIO MEWNOL 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ar 18 Awst ar waith yr Archwilywyr Mewnol ers yr adroddiad diwethaf i weithgarwch y Pwyllgor Archwilio Mewnol ym mis Chwefror 2020 ynghyd â'r blaenoriaethau ar gyfer y tymor byr i ganolig.

Diweddarodd y Pennaeth Archwilio Mewnol –

- y Pwyllgor ar y gwaith sicrwydd a gwblhawyd ar gyfer 2019/20 yn cynnwys 3 archwiliad - cyflwynwyd y canlyniadau i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Gorffennaf fel rhan o Adroddiad Blynyddol yr Archwiliad Mewnol ar gyfer 2019/20. Oherwydd bod gwasanaethau'n ymwneud yn helaeth ag ymateb i'r argyfwng, gohiriwyd gwaith ar bedwar archwiliad (gweler paragraff 9). Unwaith y bydd staff yn dychwelyd ar ôl cael eu hadleoli, bydd gwaith ar yr archwiliadau hynny'n aildechrau.
- Dywedodd fod y Dirprwy Brif Weithredwr ar ran y Tîm Rheoli Ymateb Argyfyngau (TRhYA) yn ystod dyddiau cynnar argyfwng Covid-19, wedi comisiynu Archwilio Mewnol i roi sicrwydd bod trefniadau ymateb brys y Cyngor yn ddiogel, yn gadarn, yn effeithiol ac yn addas at y diben. Adroddwyd am ganlyniad y gwaith hwn mewn dwy ran a rhoddodd Sicrwydd Rhesymol ar gyfer pob un. Codwyd chwe Mater/Risg a adolygwyd y rhain fis yn ddiweddarach a gwelwyd bod pob un wedi derbyn sylw. (Cyflwynwyd copïau o'r adroddiadau ar wahân i aelodau'r Pwyllgor). Mae'r gwaith a gafodd ei gynnwys yn yr adolygiad o'r ymateb brys yn torri tir newydd i'r graddau nad oes unrhyw wasanaeth Archwilio Mewnol arall gan awdurdodau lleol wedi cynnal adolygiad o'r fath. O ganlyniad mae CIPFA wedi gofyn i Wasanaeth Archwilio Mewnol Ynys Môn lunio astudiaeth achos.
- Esboniodd, oherwydd bod gwasanaethau'n ymwneud yn helaeth ag ymateb i'r argyfwng, fod gwaith i fynd ar ôl camau gweithredu i fynd i'r afael â Materion/Risgiau a godwyd yn flaenorol mewn adroddiadau archwilio wedi'i ohirio o ganlyniad i'r ffaith bod nifer o gamau gweithredu yn hwyr. Mae'r dangosfwrdd 4action yn Atodiad 1 yn dangos, ar 18 Awst, fod 5 o gamau gweithredu Mawr a 6 o gamau gweithredu Cymedrol yn hwyr. Dywedodd ymhellach wrth y Pwyllgor mai dim ond 1 cam gweithredu Mawr sy'n dal yn hwyr ar hyn o bryd a'i fod o fewn Gwasanaeth Dysgu ac yn ymwneud â diffyg monitro lefel cydymffurfio ganolog er mwyn sicrhau bod polisïau a chanllawiau'n cael eu dilyn o ran casglu incwm Ysgolion Cynradd. Hefyd, mae'r camau gweithredu Mawr sy'n weddill wedi gostwng o 19 i 15 gyda chamau gweithredu cymedrol yn dal yn 34.
- Cyfeiriodd at flaenoriaethau'r Gofrestr Risg Gorfforaethol gan gadarnhau bod 50% o'r risgiau yn y gofrestr risg gorfforaethol yn 2019/20 gyda sgôr risg gweddilliol coch neu ambr wedi'u hadolygu (83% dros gyfnod treigl o 17 mis). Bydd yn rhaid gohirio'r 3 risg sy'n weddill y mae angen eu hadolygu i gwblhau'r trosolwg o risgiau coch ac ambr dros gyfnod treigl o 12 mis hyd nes y caiff capasiti ei adfer, oherwydd yn yr amgylchiadau presennol fe'u hystyrir yn flaenoriaeth isel. Mae'r TrhYA wedi datblygu cofrestr risg ar wahân i gasglu'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r pandemig – mae'n cynnwys 35 o risgiau ac mae'r rhain yn flaenoriaeth y bydd Archwilio Mewnol yn canolbwyntio arnynt i roi sicrwydd eu bod yn cael eu rheoli'n effeithiol.
- Amlinellodd y blaenoriaethau ar gyfer Archwilio Mewnol dros y misoedd nesaf a'u rhannu'n flaenoriaeth uchel, ganolig ac isel gan ystyried argaeledd staff o fewn gwasanaethau eraill yn ogystal â'r adnoddau sydd ar gael i'r Archwilywyr Mewnol. Mae'r eitemau â blaenoriaeth uchel yn cynnwys sicrwydd ar ôl y digwyddiad i asesu'r risgiau sy'n gysylltiedig â llacio polisïau a phrosesau yn ystod yr ymateb brys; Ysgogiad Ariannol NDR – Grantiau Busnes sicrwydd yn dilyn gwneud taliadau i roi sicrwydd bod taliadau wedi'u gwneud i'r sefydliadau cywir a bod ei ddefnydd yn ôl y bwriad; Rheoli'r Risg o Dwyll – Taliadau (Cynnal a Chadw a Thaliadau i Gyflenwyr) yng ngoleuni'r risg gynyddol o dwyll a achosir gan yr hinsawdd bresennol a chydweithio ag ymarfer bob dwy flynedd y Fenter Twyll Genedlaethol.

- Diweddarwyd y Pwyllgor ar ddarparu adnoddau ar gyfer Archwilio Mewnol a Rheoli Risg o ran recriwtio, adleoli a secondiadau.

Ystyriodd y Pwyllgor yr adroddiad a diolchodd i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol am ei waith yn ystod y cyfnod. Rhoddodd y Pennaeth Archwilio a Risg yr esboniadau pellach canlynol mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor ar y materion a nodwyd –

- O ran y camau hwyr yn y Gwasanaeth Dysgu o safbwynt monitro lefel cydymffurfio ganolog polisïau a gweithdrefnau mewn perthynas â chasglu incwm ysgolion cynradd, mae staff perfformiad y Gwasanaeth Dysgu wedi bod yn ymwneud yn helaeth â'r canolfannau cymunedol dros y misoedd diwethaf. Mae'r Gwasanaeth bellach yn gweithio ar yr argymhellion sy'n weddill a rhoddwyd sicrwydd i Archwilwyr Mewnol na fydd yn hir cyn i'r materion/risgiau y mae angen mynd i'r afael â nhw gael eu gweithredu.
- O ran yr archwiliad Sicrwydd Cyfyngedig o wydnwch TG ac a ddylid cyflwyno'r archwiliad dilynol o fis Ebrill 2021, o ganlyniad i'r llu o ddigwyddiadau seiberddiogelwch a chynnydd mewn achosion o dwyll yn erbyn systemau awdurdodau lleol, o fis Ebrill 2021, roedd yr archwiliad yn canolbwyntio ar wydnwch seilwaith TG yn hytrach na threfniadau seiberddiogelwch. Roedd archwiliad mewnol a gynhaliwyd yn flaenorol o'r olaf yn rhoi barn sicrwydd rhesymol. Archwiliwyd gwydnwch y ddarpariaeth TG hefyd fel rhan o'r archwiliad o ymateb brys y Cyngor i Covid-19 a'r newid cyflym i waith digidol ar raddfa fawr yr oedd hynny'n ei olygu, a chanfuwyd ei fod yn gadarn ac yn effeithiol.

Cadarnhaodd y Prif Weithredwr fod y Gwasanaeth TG bellach yn adolygu trefniadau seiberddiogelwch o ran staff ac arbenigedd er mwyn gwella diogelwch ymhellach ar gyfer y dyfodol.

- O ran pa mor ddigonol yw'r adnoddau i gefnogi gweithio/cyfarfodydd o bell, cadarnhaodd Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd fod trefniadau'n cael eu hadolygu ac y bydd holiadur yn cael ei ddisbarthu i Aelodau i weld beth pa galedwedd a meddalwedd TG sydd eu hangen er mwyn hwyluso/gwella'r modd y cynhelir cyfarfodydd o bell.
- Comisiynwyd Cyngor Dinas Salford gan yr Archwilwyr Mewnol i wneud darn o waith i wirio swyddogaeth TG y Cyngor gyda'r bwriad o roi sicrwydd ynghylch effeithiolrwydd a chadernid trefniadau TG y Cyngor ar yr un pryd â sicrhau bod y gwasanaeth yn elwa ar eu gwybodaeth a'u harbenigedd yn y maes hwn.

Penderfynwyd nodi darpariaeth sicrwydd a blaenoriaethau'r Archwilwyr Mewnol wrth symud ymlaen.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

8 ARCHWILIO ALLANOL: ASESIAID O GYNALIADWYEDD ARIANNOL - CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cyflwynwyd adroddiad yr Archwiliad Allanol a oedd yn ceisio asesu cynaliadwyedd sefyllfa ariannol tymor byr i ganolig y Cyngor fel rhan o astudiaeth eang o gynaliadwyedd ariannol pob un o'r 22 cyngor yng Nghymru i'r Pwyllgor ei ystyried. Canolbwyntiodd yr adroddiad ar strategaeth ariannol pob cyngor yn ogystal ag adolygu dangosyddion ariannol o sefyllfa ariannol pob cyngor mewn perthynas â pherfformiad yn erbyn y gyllideb; cyflawni cynlluniau arbedion; defnyddio cronfeydd wrth gefn, treth y cyngor a benthyca.

Cydnabu Mr Alan Hughes, Arweinydd Archwilio, wrth gyflwyno'r adroddiad, er iddo gael ei effeithio gan ddigwyddiadau a bod pandemig Covid-19 wedi achosi iddo gael ei ohirio, fod cynnwys yr adroddiad yn parhau'n berthnasol o safbwynt nodi egwyddorion sylfaenol rheolaeth ariannol gyhoeddus dda. Cyfeiriodd at gasgliadau cyffredinol yr adroddiad fel y

nodir isod ac arweiniodd y Pwyllgor drwy gorff yr adroddiad manwl gan amlygu'r canfyddiadau a oedd yn sail i'r casgliadau hynny –

- Yn gyffredinol, canfuwyd nad yw parhau i gyllido arbedion heb eu gwireddu a gorwariant ar ddiwedd y flwyddyn o gronfeydd cyffredinol wrth gefn yn gynaliadwy; mae angen i'r Cyngor ddatblygu strategaeth ariannol fwy cynaliadwy i ddarparu gwasanaethau o fewn y cyllid sydd ar gael gan adeiladu cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio i wella ei wydnwch. Daethpwyd i'r casgliad hwn oherwydd -
 - Fod y Cyngor wedi wynebu gorwariant cyffredinol yn ystod y blynyddoedd diwethaf a'i fod yn neilltuo adnoddau ychwanegol sylweddol i ariannu'r pwysau cynyddol mewn gwasanaethau allweddol.
 - Mae gan y Cyngor hanes o gyflawni elfen sylweddol o arbedion wedi'u cynllunio, ond mae arbedion heb eu cyflawni yn creu pwysau ariannol ychwanegol; mae'r Cyngor yn debygol o ganfod bod adnabod a chyflawni arbedion yn her gynyddol yn y dyfodol.
 - Nid yw defnydd parhaus y Cyngor o gronfeydd wrth gefn i ariannu diffygion ar ddiwedd y flwyddyn a gwariant refeniw wedi'i gynllunio yn gynaliadwy.
 - Mae cyfraddau casglu Treth y Cyngor wedi aros yn sefydlog ac mae treth y cyngor fel cyfran o incwm y Cyngor wedi cynyddu dros y degawd diwethaf; ac
 - Nid oes gan y Cyngor unrhyw brosiectau â ffocws masnachol llwyr a bydd lefelau benthyca ar y cyfan yn cynyddu.

Ymatebodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 15 i ganfyddiadau'r adroddiad gan dynnu sylw at y ffaith bod newidiadau'n digwydd mewn blwyddyn arferol ond bod graddau'r newidiadau a achoswyd gan Covid 19 wedi cael effaith sylweddol ar gyllid y Cyngor. Er gwaethaf hynny, ni fu angen defnyddio cronfeydd wrth gefn y Cyngor i gydbwyso cyllideb 2019/20 ac o ganlyniad, mae lefel y balansau cyffredinol bellach yn agosáu at y targed o 5% o'r gyllideb refeniw net fel y cytunwyd arni gan y Cyngor. Mae'n anodd rhagweld sut y bydd blwyddyn ariannol 2020/21 yn datblygu - gyda llai o incwm a chostau ychwanegol gallai'r Awdurdod wynebu gorwariant o £2m i £3m yn dibynnu ar ba mor gyflym y codir cyfyngiadau a graddau'r cymorth ariannol ychwanegol y gall Llywodraeth Cymru ei ddarparu. Yn y tymor hir, bydd sefyllfa ariannol y Cyngor yn cael ei dylanwadu gan bryd yn union y caiff mesurau cadw pellter cymdeithasol eu codi a thrwy hynny alluogi adnoddau fel canolfannau hamdden i weithredu'n agosach at gapasiti arferol. Wrth dderbyn nad yw'r Cyngor bob amser yn llwyddo i gyflawni ei raglen arbedion yn llawn, dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/ Swyddog Adran 151 fod y Cyngor, mewn amgylchiadau o'r fath, fod y Cyngor yn adolygu ac yn addasu ei gyllidebau yn unol â hynny; neu, gellir gwireddu arbedion dros gyfnod hirach na'r flwyddyn ariannol y cawsant eu cynllunio ar ei gyfer neu gellir nodi tanwariant mewn un maes y gellir ei ddefnyddio ar gyfer diffyg mewn maes arall fel bod y Cyngor yn cymryd camau i liniaru'r bwlch arbedion. Mae'r syniad o gynllunio ar gyfer lefel uwch o arbedion yn ychwanegol at yr hyn sydd ei angen mewn gwirionedd yn un a dderbynnir ac yr edrychir arno os bydd yn rhaid dod o hyd i arbedion ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Roedd cyllideb 2020/21 yn cynnwys arbedion gwerth £300k; ar y cyfan roedd y rhain yn syml i'w nodi ac maent wedi cael eu gweithredu'n llawn. O ran casglu Treth y Cyngor, roedd perfformiad y Cyngor ar gyfer blynyddoedd ariannol 2018/19 a 2019/20 yn golygu ei fod yn y chwarter uchaf gyda chyfradd gasglu flynyddol o 97.3% (tua 99.3% dros 3 blynedd). Fodd bynnag, mae pandemig Covid 19 wedi effeithio ar gasglu Treth y Cyngor yn ystod y chwe mis diwethaf a gohiriwyd y broses o adfer Treth y Cyngor o ganlyniad i hynny. O ran incwm masnachol, mae'r cyfleoedd i'r Cyngor ymgymryd â buddsoddiad masnachol yn gyfyngedig a gan edrych yn ôl mae'n ffodus nad yw'n dibynnu ar ffynonellau incwm masnachol gan fod y pandemig wedi effeithio'n arbennig ar y rheini gyda chynghorau sydd wedi ymrwymo fel hyn wedi cael eu heffeithio'n sylweddol gan golli incwm.

Cyfeiriodd y Pennaeth Archwilio a Risg yn ôl at yr adroddiad Archwilio Mewnol ar Wydnwch Ariannol a oedd yn rhan o'r gwaith sicrwydd a gwblhawyd yn 2019/20 a wnaed i feincnodi'r

Cyngor yn erbyn Cod Ariannol newydd CIPFA a gyhoeddwyd yn 2019. Cadarnhaodd y byddai copi o adroddiad yr adolygiad archwilio a luniodd farn Sicrwydd Rhesymol yn cael ei anfon at aelodau'r Pwyllgor unwaith y byddai wedi'i gyfieithu.

Wrth ystyried adroddiad yr Archwiliad Allanol cododd y Pwyllgor y pwyntiau canlynol –

- Wrth gydnabod bod yr adroddiad wedi'i effeithio gan ddiwyddiadau, credai'r Pwyllgor y dylid ei ddiwygio a'i ddiweddarau i adlewyrchu sefyllfa wirioneddol y Cyngor yn enwedig yr alldro refeniw cadarnhaol ar gyfer 2019/20 a'r gwelliant yn sefyllfa cronfeydd wrth gefn.

Cadarnhaodd Mr Alan Hughes fod cynnwys yr adroddiad wedi'i gytuno gyda Swyddogion y Cyngor fel rhan o'r dilysiad ffeithiol o'r drafft yn ystod Chwefror/Mawrth 2020 ar sail y wybodaeth a oedd ar gael ar y pryd. Ni chyhoeddwyd y fersiwn derfynol tan yn llawer diweddarach oherwydd Covid-19. Yr arwyddion ar ddechrau'r flwyddyn galendr oedd y byddai'r Cyngor unwaith eto'n gorwario ei gyllideb gan olygu y byddai'n rhaid iddo wneud defnydd pellach o'i gronfeydd wrth gefn cyffredinol er mwyn gwneud iawn am y diffyg; pe bai hyn wedi digwydd byddai'r Gronfa Gyffredinol wedi gostwng i tua £4.6m ar ddiwedd 2019/20 islaw'r trothwy cronfeydd wrth gefn y cytunwyd arno gan y Cyngor gan barhau â phatrwm sy'n anghynaliadwy yn y tymor hir a rhoi'r Cyngor mewn mwy o berygl ariannol. Fel y digwyddodd, ar ôl buddsoddi adnoddau ychwanegol yn y gwasanaethau a oedd o dan bwysau, tanwariodd y Cyngor ar ei gyllideb refeniw ar ddiwedd y flwyddyn ariannol a helpodd hyn i wella sefyllfa ei gronfeydd wrth gefn. Fodd bynnag, wrth wynebu gostyngiad yn y cronfeydd wrth gefn, mae'r Cyngor wedi mynd ati i ailgyflenwi'r cronfeydd wrth gefn drwy danwariant ad hoc yn hytrach na thrwy gyfraniadau arfaethedig o'r gyllideb sylfaenol.

Wrth gadarnhau bod ystyriaeth wedi'i rhoi i adeiladu'r cronfeydd wrth gefn ar sail gynlluniedig a bod hyn wedi cael ei drafod gyda'r Pwyllgor Gwaith, eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151, yng ngoleuni sefyllfa ariannol y Cyngor ar y pryd, cynnydd sylweddol yn Nhreth y Cyngor dros 2 flynedd a buddsoddiad ychwanegol mewn gwasanaethau dan bwysau, bod y Pwyllgor Gwaith wedi penderfynu peidio â chynyddu'r balansau drwy gyllideb sy'n tanwario yn fwiadol, ond cydnabu hefyd fod hwn yn opsiwn pe bai lefel cronfeydd wrth gefn y Cyngor yn parhau i ostwng.

- Perfformiad y Cyngor o ran sicrhau arbedion o'i feincnodi yn erbyn perfformiad cynghorau eraill o faint a strwythur tebyg.

Eglurodd Mr Alan Hughes, er i'r Cyngor sicrhau 82% o'r arbedion arfaethedig yn 2018/19, ei fod yn golygu na chyflawnwyd arbedion gwerth £400k; yr her i bob cyngor o beidio â chyflawni eu cynilion arfaethedig yw bod yr arbedion heb eu cyflawni wedyn yn cael eu dwyn ymlaen i'r flwyddyn ganlynol gan roi pwysau ychwanegol ar y cynghorau hynny a'u Swyddogion i gyflawni'r arbedion cronol sydd eu hangen, gan arwain at orwario posibl a defnyddio cronfeydd wrth gefn i bontio'r bwloch. Os yw arbedion yn rhan sylweddol o bennu cyllidebau yna efallai y byddai'n ddoeth anelu at or-gyflawni'r targed arbedion, yn enwedig os oes elfen o risg yn perthyn i'r arbedion.

- Credai Mr Dilwyn Evans, Aelod Lleyg fod cyllidebu ar sail sero yn ddull gwell o weithredu'n effeithlon ac y dylai'r Cyngor anelu at gadw ei gronfeydd arian parod cyn belled ag y bo modd yn hytrach na'u defnyddio at ddibenion cyfalaf yn enwedig pan fo cost benthyca yn isel iawn.

Penderfynwyd derbyn Adroddiad Asesu Cynaliadwyedd Ariannol yr Archwiliad Allanol mewn perthynas â Chyngor Sir Ynys Môn a nodi ei gynnwys.

CAMAU YCHWANEGOL – Bod y Pennaeth Archwilio a Risg yn dosbarthu adroddiad yr adolygiad Archwilio Mewnol ar Wydnwch Ariannol unwaith y bydd y cyfieithiad wedi'i gwblhau.

*Ar y pwynt hwn tynnodd y Cadeirydd sylw at y ffaith bod y Pwyllgor wedi bod yn trafod ers tair awr, ac o dan ddarpariaethau paragraff 4.1.10 o Gyfansoddiad y Cyngor, fod angen penderfyniad gan fwyafrif aelodau'r Pwyllgor a oedd yn bresennol i gytuno i barhau â'r cyfarfod. **Penderfynwyd y dylai'r cyfarfod barhau.***

9 ARCHWILIO ALLANOL: LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL: ARCHWILIAD O'R TREFNIADAU ATAL AC YMYRRYD YN GYNNAR I SICRHAU BOD PLANT YN DDIOGEL AC YN CAEL CEFNOGAETH - CSYM

Cyflwynwyd adroddiad yr Archwiliad Allanol ar ganfyddiadau ei archwiliad o'r graddau y mae'r Cyngor yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth lunio trefniadau atal ac ymyrryd yn gynnar i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn cael cefnogaeth i'r Pwyllgor eu hystyried.

Adroddodd Mr Alan Hughes, Arweinydd Archwilio, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, ei bod yn statudol ofynnol i Archwilydd Cyffredinol Cymru archwilio cyrff cyhoeddus i asesu i ba raddau y maent wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni. Mae'r adroddiad uchod yn nodi canfyddiadau'r Archwiliad Allanol o'i archwiliad o drefniadau atal ac ymyrryd yn gynnar i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn cael cefnogaeth, cam y mae Cyngor Sir Ynys Môn yn ei gymryd i gyflawni ei amcanion lles. Er mwyn gweithredu'n unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, rhaid i gyrrff cyhoeddus ystyried y "pum ffordd o weithio" fel y'u diffinnir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 Llywodraeth Cymru, Yr Hanfodion sy'n ymwneud â diogelu'r gallu i ddiwallu anghenion *hirdymor*; gweithredu i *atal* problemau rhag digwydd neu waethygu; ystyried *integreiddio* amcanion llesiant y corff cyhoeddus â'i amcanion eraill neu amcanion cyrff cyhoeddus eraill; *gweithredu ar y cyd* ag unrhyw unigolyn arall neu wahanol rannau o'r corff ei hun a *chynnwys* pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant gan sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu'r ardal y mae'r corff yn ei gwasanaethu yn ei holl amrywiaeth.

Canfu'r adroddiad fod –

- Y Cyngor wedi ystyried a chymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth ddatblygu trefniadau atal ac ymyrryd yn gynnar i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn cael cefnogaeth, ond mae cyfleoedd i ymgorffori ymhellach y pum ffordd o weithio.
- Mae'r Cyngor wedi ceisio cynllunio'r gwasanaethau gyda'r nod o annog unigolion i ymgysylltu â gwasanaethau'n gynnar er mwyn lleihau'r galw tymor hir a'r angen am lefelau uwch o ymyrraeth, ond nid yw'n glir a yw'r cyllid yn gynaliadwy yn y tymor hir.
- Mae'r Cyngor wedi ceisio deall y ffactorau sy'n effeithio ar blant ond mae angen iddo barhau i ddadansoddi data ymhellach er mwyn deall gwraidd y broblem a llywio ei weithgareddau ataliol.
- Mae'r Cyngor wedi ystyried sut mae'r cam wedi cyfrannu at ei amcanion llesiant ond gall gwybodaeth ehangach am y diffiniad o integreiddio o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol helpu i sicrhau manteision gweithredol.
- Mae'r Cyngor wedi cymryd camau i gydweithredu â phartneriaid ac adlewyrchu anghenion a dymuniadau cymunedau lleol, ond gallai wella'r ffordd y mae'n adolygu effeithiolrwydd y cydweithredu.
- Mae'r Cyngor wedi cynnwys rhanddeiliaid wrth lunio'r gwasanaeth ond mae angen iddo adolygu effeithiolrwydd ei ddull gweithredu er mwyn nodi arfer da a gweld a oes gwersi i'w dysgu.

Ymhelaethodd Mr Alan Hughes ar y cryfderau a nodwyd o dan bob un o'r prif ganfyddiadau uchod ynghyd â'r cyfleoedd i wella. Ar ôl i'r gwaith maes ddod i ben, cyflwynwyd canfyddiadau'r Archwiliad Allanol i Swyddogion y Cyngor mewn gweithdy ym mis Hydref, 2019 lle dechreuodd y Cyngor ystyried ei ymateb i'r canfyddiadau. O ganlyniad i drafodaethau yn y gweithdy a myfyrio ymhellach ar y canfyddiadau, mae'r Cyngor wedi datblygu cyfres o gamau gweithredu o dan y pum ffordd o themâu gwaith a nodir yn y tabl yn Rhan 2 o'r adroddiad.

Derbyniodd y Pwyllgor fod yr adroddiad yn darparu asesiad cadarnhaol yn gyffredinol o waith y Cyngor wrth gymhwyso'r egwyddor datblygu cynaliadwy i drefniadau atal ac ymyrryd yn gynnar i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn cael cefnogaeth a nododd fod y Cyngor wedi cymryd camau breision o fewn Gwasanaethau Plant yn gyffredinol yn ystod y blynyddoedd diwethaf.

Dywedodd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol Dros Dro ei fod yn croesawu'r adroddiad a'r cyfleoedd i wella.

Penderfynwyd derbyn adroddiad yr Archwiliad Allanol ar ei archwiliad o drefniadau atal ac ymyrryd yn gynnar i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn cael cefnogaeth ac i nodi cynnwys.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

10 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 2019/20

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cynnwys manylion gweithgareddau'r Pwyllgor yn ystod 2019/20 i'w gymeradwyo gan y Pwyllgor.

Wrth gymeradwyo'r Adroddiad Blynyddol diolchodd y Cadeirydd i'r Pennaeth Archwilio a Risg am lunio'r adroddiad ac am ei chefnogaeth hi a'i thîm yn ystod y flwyddyn.

Penderfynwyd cymeradwyo adroddiad blynyddol y pwyllgor archwilio a llywodraethu ar gyfer 2019/20 cyn ei gyflwyno i gyfarfod y cyngor llawn ar 8 Medi, 2020.

**Cynghorydd Peter Rogers
Cadeirydd**